

DREPTUL LA SECURITATE – OBIECTIV PRINCIPAL AL POLITICILOR DE APĂRARE ȘI ORDINE PUBLICĂ

Octavian Mircea Chesaru*

Abstract:

Security and defence policies have always stated different goals, depending on the national and regional security architecture, but regardless of the official goal, the real goal is the protection of human rights, especially the rights to life, liberty and security. The right to security is the main target of a defence policy, a policy providing a public good consisting of the security status of a nation or of a region.

Security crises occur unexpectedly and security threats and vulnerabilities have the tendency to spread evenly across the globalised world we live in. Therefore, a large number of human rights treaties have been written in order to ensure the rights to life, liberty and security in the event of a security crisis.

Keywords: life, liberty, security, crisis

Résumé:

La sécurité et les politiques de défense sont toujours affirmés comme différentes, en fonction de l'architecture de sécurité nationale et régionale, Mais quelle que soit l'objectif officiel, le véritable objectif est la protection des droits de l'homme, et en particulier le droit à la vie, la liberté et la sécurité. Le droit à la sécurité est la principale cible de la politique de défense, la politique de sous-traitance pour le bien public constituant la sécurité de l'état, de la nation ou de la région.

Les crises de sécurité se produisent de façon inattendue et les menaces de sécurité et les vulnérabilités ont la tendance à se répandre uniformément dans le monde globalisé dans lequel nous vivons donc, un grand nombre de traités relatifs aux droits de l'homme ont été écrits afin d'assurer les droits à la vie, la liberté et la sécurité en cas d'une crise de la sécurité.

Mots-clés: La vie, la liberté, la sécurité, la crise

Crizele de securitate, indiferent de sursă, afectează drepturile fundamentale ale omului, în special, drepturile la viață și libertate. Politicile de securitate ale statelor sau ale organizațiilor internaționale, care au competențe în domeniul apărării naționale, urmăresc, în primul rând, evitarea atingerii acestor drepturi și garantarea unui climat de securitate pentru fiecare individ.

Drepturile omului **sunt inerente naturii umane**, întrucât ordinea naturală pe care ele se întemeiază rămâne valabilă indiferent de societatea în care evoluează¹. **A garanta**

siguranța cetățenilor, înseamnă, în primul rând, a garanta inviolabilitatea unor drepturi inerente naturii umane. Cu toate acestea, întâlnim numeroase incidente de securitate care aduc atingere acestor drepturi.

Politicile publice sunt considerate a fi maniera funcțională de a executa prerogativele puterii în slujba cetățeanului. Politicile publice sunt elaborate pentru a elimina (sau a rezolva) probleme sau necesități ale colectivităților umane pentru care sunt elaborate. Acestea sunt cele mai vizibile *bunuri* produse de guvernanți sau alți purtători de decizie pentru populația pe care o reprezintă. Politica de securitate este un astfel de *bun* creat de guvernanți pentru cei guvernați, cu scopul eliminării sau combaterii

* Cercetător științific.

¹ Irina Moroianu Zlătescu, *Drepturile omului: Un sistem în evoluție*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 2007, p.27.

factorilor ce le pun sau le pot pune în primejdie siguranța, ce le pot aduce atingere drepturilor la viață, libertate și securitate.

Thomas Dye definește politicile publice ca fiind *tot ceea ce un sistem de guvernare alege să facă sau să nu facă*², coagulând percepția asupra politicilor publice în jurul puterii executive. William Jenkins aduce o definiție mai amplă, considerând politicile publice ca fiind *un set de decizii adoptate de către un actor sau un grup de actori cu privire la selectarea scopurilor și a mijloacelor necesare atingerii acestor scopuri într-o situație dată, actorii deținând, în principiu, puterea de a aduce la îndeplinire aceste decizii*³. James Anderson consideră că politicile publice sunt *un curs al acțiunii urmat de un actor sau mai mulți actori politici, în încercarea de a rezolva o problemă*⁴.

O definiție cuprinzătoare este aceea conform căreia politicile publice sunt seturi de decizii, norme și acțiuni, prin care autoritățile publice rezolvă problemele societății în ansamblu sau problemele unui segment particular al comunității⁵.

Politica de securitate este o politică publică elaborată de purtătorii de decizie pentru furnizarea securității naționale sau regionale. Securitatea este unul din *bunurile publice* oferite și asigurate de un stat sau de un actor non-statal printr-o serie de decizii, strategii și procese, grupate sub eticheta de politică de securitate națională sau politică de securitate a unei entități naționale⁶.

Viziunea modernă asupra securității, abordarea modernă a securității unui sistem, aduce în discuție toate mediile cu care se confruntă individul, membru al societății. Astfel, sistemul securității naționale nu este perturbat doar de o criză de securitate inițiată din exterior, de un atac armat direct (viziunea

tradițională asupra securității unui stat). Un atac la securitatea unui sistem poate surveni în cazul oricărui tip de criză (disfuncție nedorită) a unui subsistem al acestuia.

Așadar, securitatea națională este, în prezent, garantată de securitatea militară, de securitatea economică, de securitatea energetică, de securitatea mediului, de securitatea psihologică, de securitatea juridică ș.a.m.d., toate aceste axe de securitate constituind componente vitale de securitate, pe care individul le resimte în mod direct.

Pentru a garanta siguranța indivizilor, trebuie analizată existența problemei și percepția decidenților asupra existenței acestei probleme. Dacă problema este prezentă și reală (pericolul/amenințarea există și e real) și decidenții iau la cunoștință de existența problemei și o integrează în agendă, putem spune că avem de-a face cu o stare de **insecuritate**. Dacă problema nu este trecută în agendă, decidenții oferă o **falsă securitate**. Dacă problema nu există, dar este conturată în agendă, suntem în prezența unei **obsesii** de securitate. **Obiectivul politicii de securitate trebuie să fie eliminarea problemei și percepția general-acceptată că a fost eliminată, pentru a garanta o stare de securitate.**

În concluzie, putem spune că politicile de securitate sunt elaborate pentru eliminarea problemelor reale și prezente care sunt conștientizate.

Falsa securitate sau obsesiile de securitate pot afecta drepturile omului mai mult decât situațiile clasice de insecuritate. În situația unei false securități, decidenții nu iau în considerare existența sau posibilitatea evoluției unor amenințări la adresa drepturilor omului. În aceeași ordine de idei, obsesia de securitate poate conduce la abuzuri precum restângerea unor drepturi și libertăți cetățenești fără a fi în prezența unei situații în care instrumentele internaționale acceptă aceste măsuri. În aceste situații, putem spune că dreptul la securitate, protejat de documente precum *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, nu a fost garantat.

În ceea ce privește crizele de securitate și impactul acestora asupra drepturilor omului societatea umană, de-a lungul evoluției sale, s-a

² T. R Dye., *Understanding Public Policy*, 1998, Prentice-Hall, p.335.

³ W Jenkins, *Policy Analysis: A Political and Organizational Perspective*, London, 1978, p.182.

⁴ J. Anderson *Public Policy Making: An Introduction*, 3rd Edition, Houghton Mifflin College Div, 2000, p.91.

⁵ L. G. Popescu, *Administrație și politici publice*, Editura Economică, București, 2006, p.226.

⁶ L. A. Ghica, M. Zulean (coord.), *Politica de securitate națională: concepte, instituții, procese*, Ed.Polirom, Iași, 2007, p. 34.

confruntat, deseori, cu situații de criză cu efecte și cauze variate. Disfuncțiile sistemelor au reprezentat, deseori, motivul unei revoluții în gândirea politică, socială sau economică. Cu un deznodământ dorit sau nedorit, cu implicații pe termen lung benefice sau dăunătoare, perioadele de criză au constituit și perioade în care drepturile omului, drepturile inerente naturii umane, au fost negate, încălcate sau insultate.

Criza este caracterizată de un eveniment ce modifică, în mod puternic, starea de fapt a unui sistem sau a unui subsistem. Situația de criză apare atunci când un indicator vital al activității organizației ajunge la valori ieșite din normal. Previzibile sau imprevizibile, dorite (orchestrate) sau nedorite, crizele fac parte din ciclul vieții sistemelor, cauzând modificări puternice în evoluția acestora. Criza este percepută ca o fază normală, previzibilă, din ciclul economic al unui sistem⁷. Cu toate acestea, criza reprezintă ultima fază a unui lanț de disfuncționalități ce pun în pericol existența organizației sau a sistemului în care se manifestă⁸.

Analiza tipologiei crizelor duce la o clasificare a acestora după duritatea cu care se manifestă – astfel, putem asista la crize violente (ce provoacă pierderi imediate de vieți omenești) sau nonviolente (ce evoluează subtil și produc pagube ce se resimt cu întârziere), dar și la crize intenționate (precum acte de terorism sau amenințări cu bombă) sau neintenționate (explozii, incendii sau prăbușirea bursei)⁹.

Cunoaștem crize de foarte multe tipuri, în funcție de domeniul sau de disciplina asupra căreia se răsfrâng. Astfel, putem asista la crize politice, militare, economice, sociale, energetice, alimentare, diplomatice, legislative etc., fiecare afectând atât domeniul în care s-au produs, cât și celelalte domenii, ramuri, sau discipline, sistemele de astăzi fiind interdependente și interconectate, într-o societate globalizată în care crizele izolate afectează întregul sistem.

⁷ E. M. Dobrescu, *Cartea crizelor: o privire optimistă*, Editura Wolters Kluwer, București, 2010, p.12.

⁸ T. Libaert, *Comunicarea de criză*, Editura C.H.Beck, București, 2008, p.1.

⁹ D. Newsom, J. VanSlyke Turk, D. Kruckeberg, *Totul despre relațiile publice*, Editura Polirom, Iași, 2010, p.436.

Globalizarea, un fenomen ce aduce avantaje, dar și dezavantaje, poate fi definită ca *o lărgire, o adâncire și o accelerare* a interconectării la scară mondială a tuturor aspectelor vieții sociale contemporane¹⁰.

Globalizarea presupune o circulație rapidă a ideilor și a informațiilor (dar și a zvonurilor false), a experiențelor culturale, a factorilor de configurare ai unei economii (bunuri, servicii, capitaluri, forță de muncă), având potențialul de a aduce beneficii atât țărilor aflate în curs de dezvoltare, cât și țărilor dezvoltate¹¹. Globalizarea nu mai poate fi ocolită sau contestată în acest moment al evoluției, fiind percepută ca un fenomen normal al evoluției umane, fiind comparată chiar cu gravitația¹².

Astfel, prin fenomenul globalizării, asistăm la o interconectare a subsistemelor, după natura acestora – observăm globalizarea economiei și a comerțului, a mediilor de securitate, a culturii, a factorului psihologic etc. Fenomenul globalizării aduce o disciplină în conduita economică, politică și socială a statelor și a popoarelor, disciplină ce facilitează dezvoltarea accelerată a acestora. **Globalizarea urmărește o uniformizare a sistemelor juridice privind protecția drepturilor fundamentale ale omului.**

Cum afectează crizele respectarea drepturilor omului? Pentru a răspunde la această întrebare, este necesară o reclasificare, o recompartimentare a tipurilor de crize. Confruntându-ne cu un număr mult prea mare (și în creștere) de tipuri de crize, considerăm necesară gruparea crizelor în trei categorii. Acestea sunt crizele politice, crizele de securitate și crizele economice. Este important ca, și sub această clasificare, să privim crizele interdependente.

Crizele politice sunt provocate de clasa politică a societății și afectează maniera normală de funcționare a unui sistem statal, relațiile diplomatice dintre state, sau conduita așteptată în cadrul organizațiilor, alianțelor, uniunilor ș.a.m.d., din care acestea fac parte. Crizele

¹⁰ D. Held., A. McGrew, D. Goldbatt, P. Perraton, *Transformări globale*, Editura Polirom, Iași, 2004, p.26.

¹¹ J. E. Stiglitz, *Mecanismele globalizării*, Editura Polirom, Iași, 2008, pp.19-20.

¹² E. M. Dobrescu, *op .cit.*, p.245.

politice pot lua naștere din cauza opiniilor divergente sau din cauza ideologiilor contrare valorilor democratice, afectând procesul decizional și procesul de administrare în cadrul unui sistem.

Crizele politice aduc atingere drepturilor omului în situații (arătate de istorie) în care decidenții practică abuzurile la adresa statului de drept, la adresa suveranității popoarelor, la adresa proprietății private, la adresa libertății de opinie, la adresa libertății presei, la adresa libertății sindicale etc. Regimurile politice abuzive au practicat și, din nefericire, încă practică discriminarea etnică, rasială, religioasă sau culturală, fapt resimțit în deciziile și în conduita autorităților.

Prin aceste abuzuri sunt negate drepturile și libertățile fundamentale ale omului, indivizii resimțind negarea dreptului la educație, dreptului la securitate socială, dreptului la proprietate privată, dreptului la opinie și la libertate de gândire, dreptului la arbitraj juridic echitabil etc.

Crizele de securitate constau în evenimente iminente sau în curs de desfășurare, cu impact direct asupra stării de securitate a unui sistem. Securitatea națională, regională sau globală este privită din două perspective – stare și proces. Starea de securitate este un *bun public* furnizat de autorități prin politica de securitate adoptată (prin deciziile, strategiile și procesele aferente acestei politici publice)¹³ și presupune starea unei națiuni și a cetățenilor săi de a fi și de a se simți siguri și protejați împotriva riscurilor și amenințărilor la adresa vieții și a libertății.

Procesul de securitate este desfășurat de autoritățile competente prin mijloace tehnice sau juridice specifice și presupune un ansamblu de măsuri și acțiuni; acest proces poate fi proactiv (pentru prevenirea evenimentelor nedorite) sau activ (pentru contracararea acestor evenimente după producere/izbucnire). Prevenirea crizelor de securitate este o activitate pluridisciplinară realizată de instituții specializate, ca un atribut al clasei politice a statului¹⁴.

¹³ L. A. Ghica, M. Zulean (coord.), *Politica de securitate națională: concepte, instituții, procese*, Editura Polirom, Iași, 2007, p.34.

¹⁴ S. Petrescu, *Despre intelligence. Spionaj-Contraspionaj*, Editura Militară, București, 2010, pp.371-

După nevoile fiziologice normale, nevoia de securitate, de siguranță, este pe treapta a 2-a a piramidei lui Maslow, iar în lipsa siguranței orice urmă de civilizație, conduită și moralitate umană dispare. **Prin acest raționament se poate spune că, înaintea drepturilor și libertăților cu caracter politic, juridic și economic, primele drepturi fundamentale care trebuie protejate sunt drepturile la viață, libertate și securitate.**

Crizele de securitate se manifestă prin agresiune armată din exterior, prin acte de terorism, prin criminalitatea organizată internă sau transfrontalieră, prin mișcări violente interne de amploare etc. Aceste tipuri de crize aduc atingere, în primul rând, drepturilor la viață, la libertate și la securitate – drepturi ce trebuie garantate oricărei ființe umane înainte de orice altă libertate politică, socială sau economică.

Prin prisma rolului mediului politic asupra politicii de securitate națională, crizele politice și crizele de securitate sunt interdependente. Putem afirma că o criză de securitate produce o criză politică, dar și reciproca este valabilă, întrucât se consideră că orice criză de securitate este emanată de politic, deoarece toate aspectele legate de securitate sunt probleme politice¹⁵. Războiul este doar o continuare a politicii cu alte mijloace¹⁶.

Drepturi precum dreptul popoarelor de a dispune de ele însele, dreptul de proprietate, dreptul la opinie, dreptul la intimitate, dreptul la demnitate, dreptul la servicii medicale, dreptul la dezvoltarea persoanei, drepturile copilului sau drepturile minorităților sunt negate, uitate și insultate, în situații de crize de securitate. Se asistă la tortură, tratamente inumane sau batjocoritoare, la procese juridice sumare și neechitabile sau chiar la crime împotriva umanității.

În situația unei crize de securitate, instrumentele universale și regionale de protecție a drepturilor omului intervin prin politicile de securitate, care au rolul de a contracara sau de a preveni atingerea unor

372.

¹⁵ A se vedea E. A. Kolodziej, *Securitatea și relațiile internaționale*, Ed.Polirom, Iași, 2007, p.36.

¹⁶ C.von Clausewitz, *Despre război*, Ed.Antet XX Press, Prahova, 2007, p.18.

drepturi fundamentale ale membrilor societății. Cele mai importante drepturi protejate de instrumentele universale și regionale la care România este parte sunt drepturile la viață, libertate și securitate.

Instrumentele universale promovate de Organizația Națiunilor Unite au influențat puternic instrumentele Uniunii Europene, statele membre UE ratificând deja instrumentele ONU. Astfel, pentru a proteja drepturile cetățenilor săi în situația unei crize de securitate, Uniunea își propune să promoveze pacea, valorile sale și bunăstarea popoarelor sale și să ofere **un spațiu de libertate, securitate și justiție**¹⁷, urmărind combaterea criminalității transfrontaliere în interiorul frontierelor sale.

Politicile publice din interiorul Uniunii care vizează apărarea, reprezentarea externă sau cooperarea polițienească și judiciară, contribuie la furnizarea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, ca un *bun public* generat în virtutea respectării și promovării dreptului internațional al drepturilor omului.

O criză de securitate poate afecta, cu precădere, dreptul la viață inerent fiecărei ființe umane. *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, document adoptat și proclamat în 1948 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, protejează dreptul la viață al ființelor umane prin articolul 3 al acestuia.

Articolul 3 stipulează că **Orice ființă umană are dreptul la viață, la libertate și la securitatea sa**. Astfel, politicile de securitate naționale sau regionale vizează direct apărarea acestor drepturi, întrucât dreptul la viață, la libertate și la siguranță sunt cele dintâi drepturi civile și politice, toate celelalte drepturi depinzând de respectarea acestora¹⁸. Dreptul la securitatea fiecărei persoane este promovat de această importantă declarație, impulsționând purtătorii de decizie să privească acest drept ca pe obiectivul esențial al politicilor de securitate regionale, naționale sau sectoriale.

Constituția României protejează, prin capitolul al II-lea, denumit *Drepturile și libertățile fundamentale*, principalele drepturi

inerente naturii umane. Dreptul la viață este protejat prin articolul 22 al Legii fundamentale. Același articol protejează dreptul la securitate, sub forma garantării integrității fizice și psihice a cetățenilor.

Dreptul la securitate poate fi atins de orice act de violență sancționat de o lege penală, plasând persoana și bunurile persoanei într-o situație de primejdie. Infracțiunile de orice gen sau agresiunile externe trebuie combătute preventiv și proactiv de autoritățile competente, în baza strategiilor de apărare și de ordine publică. Cele mai grave forme ale crizelor de securitate pot atinge chiar dreptul la viață al indivizilor, motiv pentru care politicile de securitate trebuie să pregătească autoritățile forței coercitive să răspundă adecvat oricărui incident de acest gen.

Statele membre ONU oferă cadrul legislativ prin care atingerea acestor drepturi este sancționată. Unul din izvoarele acestei practici este *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*, adoptat de Adunarea Generală a ONU în 1966, instrument universal prin care se menționează în art. 6 că **dreptul la viață este inerent persoanei umane**, motiv pentru care acest drept **trebuie ocrotit de lege**. Articolul 9 al actului prevede că **orice individ are dreptul la libertate și la securitatea persoanei sale** și se invocă instituirea securității juridice ca element fundamental al acestui deziderat. Pactul pune în vedere că, în primul rând, legea este cea care protejează abuzurile la adresa drepturilor fundamentale. Un cadru legal precis și cuprinzător diminuează șansele apariției incidentelor de securitate.

Pentru garantarea drepturilor la viață, libertate și securitate, literatura de specialitate cunoaște instrumente privitoare la probleme specifice, precum crima de apartheid, tratamentele inumane sau pedeapsa cu moartea.

Unul dintre acestea este *Convenția internațională asupra eliminării și reprimării crimei de apartheid*, adoptată de Adunarea Generală a ONU în 1973, prin care este condamnată crima de apartheid, în raport cu dreptul internațional.

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptată în forma inițială la Roma, în 1950, protejează, de asemenea, dreptul la viață prin articolul 2 al

¹⁷ Tratatul de la Lisabona în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 306, 17.12.2007.

¹⁸ A se vedea Irina Moroianu Zlătescu în *op.cit.* p.80.

acesteia, precum și drepturile la libertate și la siguranță, prin art.5. De observat că aceste două articole, spre deosebire de art.3 al *Declarației Universale a Drepturilor Omului* din 1948, beneficiază de o precizie sporită. Astfel, art.2 privind dreptul la viață menționează cazurile în care omorul (negarea dreptului la viață) se poate săvârși în mod legal, iar art.5 prevede situațiile în care persoana poate fi privată de libertatea sa. Cu toate acestea, prin anexarea la convenție a Protocolului Nr.6 în 1983, **pedeapsa cu moartea este abolită**. În 2002 a fost deschis spre semnare Protocolul Nr.13, care întărește acest principiu prin articolul 1 al acestuia, prin care se menționează că *Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o astfel de pedeapsă, nici executat*. Cu toate acestea, numeroase state, chiar și din lumea civilizată, încă practică sancțiunea pedepsei cu moartea.

Terorismul internațional, rod al criminalității organizate, este una dintre cele mai întâlnite surse ale crizelor de securitate, contravenind flagrant celui mai elementar respect datorat drepturilor inerente ființei umane¹⁹. Fenomenul aduce atingere drepturilor la viață și la securitate, motiv pentru care comunitatea internațională a adoptat și a promovat instrumente prin care această amenințare asimetrică este blamată.

Uniunea Europeană cunoaște, prin Tratatul de la Lisabona, un proces de modernizare, tratatul permițând Uniunii să facă față provocărilor secolului XXI²⁰. În Uniune, cele mai importante instrumente de combatere a terorismului sunt două documente fără forță juridică, dar cu o mare influență asupra politicilor naționale de securitate. Aceste documente sunt *Strategia de Securitate Internă a Uniunii Europene: Către un model european de securitate* (din martie 2010) și *Strategia Europeană de Securitate: O Europă sigură într-o lume mai bună* (din 2009).

Terorismul, conform *Strategiei de Securitate Internă a UE*, este considerat a fi o amenințare care, *sub toate formele sale*,

manifestă o lipsă absolută de respect pentru viața umană și valorile democratice, iar conform Strategiei Europene de Securitate, pentru Europa și pentru restul lumii, terorismul rămâne o amenințare majoră la viețile noastre.

De asemenea, **genocidul, crimele de război și crimele împotriva umanității** sunt considerate a fi incidente de securitate ce aduc atingere drepturilor fundamentale. Aceste practici sunt condamnate de instrumente precum *Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid*, adoptată de Adunarea Generală a ONU în 1948, prin care *genocidul, comis atât pe timp de pace, cât și pe timp de război, este o crimă de drept internațional* (art.1). De asemenea, *Convenția asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor contra umanității*, adoptată de Adunarea Generală a ONU în 1968, promovează abrogarea normelor juridice naționale prin care aceste fapte grave se prescriu. Neavând un termen de prescripție, făptașii sunt trași la răspundere penală oricând probele sunt suficiente pentru ca procurorul de caz să întocmească un rechizitoriu incontestabil.

Tratamentele inumane sau sclavia sunt sancționate prin *Declarația universală a drepturilor omului* din 1948, prin articolele 4 și 5, dar și prin *Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente de cruzime, inumane sau degradante*, adoptată de Adunarea Generală a ONU în 1984. De asemenea, *Convenția privind sclavia*, semnată la Geneva în 1926, condamnă practica sclaviei și comerțul cu sclavi, urmărind *să edifice, progresiv și cât mai curând posibil, abolirea totală a sclaviei în toate formele sale* (art.2, punctul b). Scopurile acestui instrument sunt întărite de *Convenția suplimentară cu privire la abolirea sclaviei, traficului cu sclavi și a instituțiilor și practicilor analoge sclaviei*, adoptată de Conferința Plenipotențiarilor Națiunilor Unite în 1956, precum și de *Convenția pentru reprimarea traficului de ființe umane și a exploatării prostituției semenilor*, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite în 1949.

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, din 1950, interzice tortura, sclavia și munca forțată prin articolele 3 și 4, însă aceste principii juridice sunt tratate cu o precizie mai mare prin

¹⁹ A se vedea Irina Moroianu Zlătescu, *Terorismul – gravă încălcare a dreptului la viață, la libertate și siguranță*, în *Drepturile omului*, Nr.1/2002, p.3 și urm.

²⁰ A se vedea Irina Moroianu Zlătescu, *op.cit.*, p.126și urm.

Convenția Europeană pentru prevenirea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante, adoptată în 1987. Documentul din 1987 instituie un Comitet european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, în cadrul Consiliului Europei, menit a proteja indivizii împotriva acestor atacuri la adresa libertății și siguranței.

Protecția refugiaților reprezintă o preocupare importantă în disciplina dreptului internațional al drepturilor omului și în domeniul securității naționale, refugiatul fiind, deseori, o victimă a crizelor de securitate.

Cele mai importante instrumente universale din domeniu sunt *Convenția privind statutul refugiaților*, adoptată în 1951 de Conferința Plenipotențiarilor Națiunilor Unite și *Convenția privind statutul apatrizilor*, adoptată la New York în 1954. Aceste instrumente definesc refugiatul și apatridul și stabilesc modalitățile de constituire a acestora sub acest statut, precum și drepturile și obligațiile ce revin statelor pentru integrarea socială a acestora.

Din motive strategice, numeroase instrumente internaționale permit restrângerea unor drepturi fundamentale pe perioada de criză de securitate. Acesta este un exercițiu democratic îngăduit de cele mai importante instrumente universale și regionale din domeniu, care prevăd că aceste măsuri se pot lua *în interesul securității naționale sau al ordinii publice*²¹.

Practica este răspândită în toate părțile globului. În statul nostru, *Constituția României* protejează, prin capitolul al II-lea, denumit *Drepturile și libertățile fundamentale*, principalele drepturi inerente naturii umane. Cu toate acestea, articolul 53 menționează că *exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități*

naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav. Astfel, Legea fundamentală este armonizată la prevederile universale sau europene privind restrângerea drepturilor omului, o criză de securitate impunând astfel de practici.

Prin declararea stării de necesitate sau de asediu, drepturi precum dreptul la libera circulație, dreptul de proprietate, dreptul la intimitate etc., pot fi restrânse din motive de securitate. Această practică se impune în situația unei crize de securitate, pentru a nu stânjeni sau chiar a susține activitatea autorităților. Cu toate acestea, dacă nu suntem în prezența unei crize de securitate, ci avem de-a face cu o obsesie de securitate, restrângerea drepturilor este un abuz la adresa drepturilor omului.

Dacă drepturile fundamentale sunt negate prin invocarea unei situații excepționale, fără ca aceasta să fie reală, suntem în prezența unui abuz venit din partea purtătorilor de decizie; un abuz ce aduce atingere drepturilor fundamentale ale omului. O astfel de practică poate folosi protecția dreptului la viață și la securitate ca un paravan pentru interese politice imorale și abuzive.

Deciziile abuzive ale unor purtători de decizie din state nemembre au împins NATO să dezvolte capacități spre soluționarea crizelor, spre intervenții nespecifice articolului 5 al Tratatului de la Washington (1949), Alianța Nord-Atlantică devenind un promotor al dreptului la securitate oriunde în sfera sa de influență.

În concluzie, crizele de securitate trebuie privite ca incidente nedorite în ciclul implementării politicilor de securitate și de ordine publică ale unui stat sau ale unui actor suprastatal. Crizele de securitate aduc atingere, în primul rând, dreptului la securitate.

Dreptul la securitate este un drept fundamental de care trebuie să se bucure orice ființă umană, motiv pentru care, indiferent de oportunitățile, amenințările sau direcțiile de acțiune declarate de purtătorii de decizie, obiectivul primordial al unei politici de securitate este garantarea dreptului la securitate. Doar astfel poate fi garantat dreptul la viață și dreptul la libertate și doar astfel poate fi apărată integritatea fizică și psihologică a indivizilor.

²¹ A se vedea *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*, art.8 în Instrumente internaționale privind drepturile omului la care România este parte, vol.I, Instrumente universale, ed.IX, rev., Irina Moroiu, E. Marinache, Rodica Șerbănescu (coord), IRDO, București, 2007, p.28 și urm.